

W ŚWIAT
Z KLASĄ

Edukacja globalna

NA ZAJĘCIACH PRZEDMIOTOWYCH
W SZKOLE PODSTAWOWEJ

ZAGADNIENIA

UMIEJĘTNOŚCI

UMIEJĘTNOŚCI WYRÓŻNIAJĄCE EDUKACJĘ GLOBALNĄ

- Zdobywanie i przetwarzanie informacji na temat zagadnień lokalnych i globalnych
- Analiza procesów i współzależności globalnych
- Podejmowanie świadomych decyzji dotyczących zagadnień globalnych

UMIEJĘTNOŚCI PRZEDMIOTOWE

Umiejętności zapisane w podstawie programowej poszczególnych przedmiotów (np. podejmowanie nowych wyzwań oraz racjonalnych działań prośrodowiskowych i społecznych; geografia)

UMIEJĘTNOŚCI KLUCZOWE

Krytyczne myślenie

np. radzenie sobie ze złożonymi lub kontrowersyjnymi problemami

Synteza i analiza informacji

np. umiejętne wyszukiwanie, selekcja i krytyczna analiza informacji na temat zagadnień lokalnych i globalnych

Komunikacja

np. dostrzeganie różnych punktów widzenia

Rozwiązywanie konfliktów

np. formułowanie opinii na tematy globalne i wyrażanie ich z szacunkiem

Twórcze myślenie

np. poszukiwanie alternatywnych rozwiązań dla wyzwań globalnych

WARTOŚCI

- godność
- sprawiedliwość
- równość
- wolność
- różnorodność
- pokój
- równowaga środowiskowa

POSTAWY

- szacunek
- otwartość
- empatia
- uczciwość
- odpowiedzialność
- solidarność

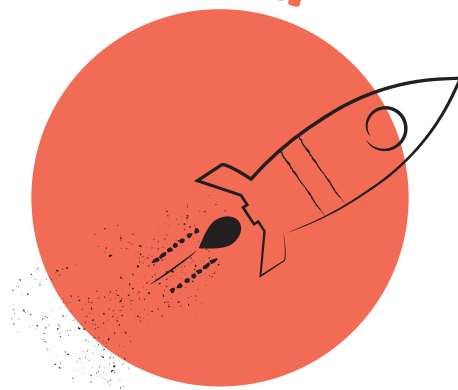
KONCEPCJA EDUKACJI GLOBALNEJ

ODNIESIENIE DO DZIAŁANIA

POCZUCIE OSOBISTEGO WPLYWU... PRZYGOTOWANIE DO DZIAŁANIA... MOTYWACJA DO ZAANGAŻOWANIA...

na rzecz zmiany w skali globalnej:
wspólnego dobrobytu
i zrównoważonego rozwoju świata

Wstęp

Broszura „Edukacja globalna na zajęciach przedmiotowych w szkole podstawowej” powstała z myślą o nauczycielach i nauczycielkach oraz wszystkich osobach zaangażowanych w działalność oświatową. Prezentujemy w niej koncepcję edukacji globalnej, wyjaśniając zagadnienia, jakie obejmuje, przyświecające jej wartości, postawy i umiejętności, które pomaga rozwijać, a także odniesienie do działania na rzecz zmiany w skali globalnej. Podpowiadamy, jak i dlaczego warto odwoływać się do Celów Zrównoważonego Rozwoju oraz poruszają trudne zagadnienia globalne, takie jak: migracje, zmiana klimatu czy równość płci. Zachęcamy także do zapoznania się z przykładami pokazującymi, w jaki sposób realizować edukację globalną na wybranych przedmiotach w ramach podstawy programowej.

Anna Mitura, nauczycielka geografii
z Zespołu Szkół nr 23 w Warszawie

Edukacja globalna w szkole jest ważna, ponieważ wpisuje się w nauczanie, w ramach którego odchodzi się od wiedzy pamięciowej, a koncentruje na poszukiwaniu zależności zachodzących na świecie pomiędzy różnymi zjawiskami i procesami. Kładzie także duży nacisk na krytyczne myślenie i zachęca do zadawania często niewygodnych pytań – zarówno sobie, jak i innym.

Sylwia Międzybrodzka, nauczycielka języka polskiego
w Szkole Podstawowej im. Powstańców Śląskich
w Krakowie

Edukacja globalna to nie tylko pomysł na urozmaicenie czy uwspółcześnienie zajęć w szkole. To możliwość wpływania na postawy, przyzwyczajenia, poglądy naszych uczniów i uczennic, a co za tym idzie – na świat. Uwrażliwiając innych, szczególnie młodzież, możemy go zmieniać na lepsze.

Michał Szczepanik, nauczyciel geografii
ze Szkoły Podstawowej im. G. Morcinka w Poczesnej

Edukacja globalna pozwala spojrzeć na kraje globalnego Południa z zupełnie innej perspektywy. Dzięki umiejętnościom, które kształtuje, łatwiej odnieść się do przekazu telewizyjnego czy prasowego, wychwytyjąc te z nich, w których redaktorzy i redaktorki szukają sensacji, a nie faktów. To lekcja samodzielnego myślenia, nie zaś posługiwania się utartymi schematami. Dzięki rzetelnej edukacji globalnej młodzi ludzie mają szansę dostrzec, że poznanie kultury innych narodów może nas wzbogacić i pomóc we wspólnym stawianiu czoła globalnym wyzwaniom. Zrozumienie zależności między krajami, a także naszego wzajemnego wpływu, to szansa na bardziej skuteczne obywatelskie działanie w zakresie powstrzymywania zmiany klimatu, niewolniczej pracy czy rabunkowej gospodarki w różnych częściach świata.

Definicja edukacji globalnej

Edukacja globalna to część kształcenia obywatelskiego i wychowania, która rozszerza ich zakres przez uświadamianie istnienia zjawisk i współzależności globalnych.

Jej głównym celem jest przygotowanie odbiorców i odbiorczyń do stawiania czoła wyzwaniom dotyczącym całej ludzkości.

Przez współzależności rozumiemy wzajemne powiązania i przenikanie systemów kulturowych, środowiskowych, ekonomicznych, społecznych, politycznych i technologicznych.

Szczególnie istotne w edukacji globalnej jest:

tłumaczenie przyczyn i konsekwencji opisywanych zjawisk,

przedstawianie perspektywy globalnego Południa,

rozumienie świata jako złożonego i dynamicznie zmieniającego się systemu,

kształtowanie krytycznego myślenia i zmiana postaw,

ukazywanie wpływu jednostki na globalne procesy i wpływu globalnych procesów na jednostkę.

Do aktualnych wyzwań globalnych zaliczyć można m.in.:

zapewnienie pokoju i bezpieczeństwa na świecie,

poprawę jakości życia w krajach globalnego Południa,

ochronę praw człowieka,

zapewnienie zrównoważonego rozwoju,

budowanie partnerskich relacji gospodarczych i społecznych pomiędzy krajami globalnej Północy i globalnego Południa.

Powyższa definicja edukacji globalnej została wypracowana w 2010 roku przez międzysektorowy zespół złożony z nauczycieli i nauczycielek, doradców i doradczyń metodycznych oraz przedstawicieli i przedstawicielek Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Spraw Zagranicznych, władz oświatowych, uczelni wyższych i organizacji pozarządowych.

Źródło: <https://globalna.ceo.org.pl/definicja-edukacji-globalnej>

Dlaczego warto mówić o globalnych współzależnościach?

Edukacja globalna wzbogaca koncepcję nauczania poprzez zwrócenie uwagi na globalne współzależności, które łączą ludzi, miejsca i wydarzenia na całym świecie. Jest wiele powodów, dla których warto systematycznie włączać wiedzę z tego zakresu do programu nauczania:

1

Nasz świat staje się coraz mniejszy. My wszyscy – zarówno młodzież, jak i dorośli – swoimi decyzjami wpływamy na sytuację ludzi w innych częściach świata (a oni wpływają na nas). Aby odnaleźć się w tej sieci powiązań i pozytywnie wpływać na swoje otoczenie, młodzi ludzie powinni rozumieć procesy rządzące funkcjonowaniem tzw. „globalnej wioski”, w której żyjemy.

2

Edukacja globalna to nie tylko wiedza na temat zagadnień globalnych, ale też kształtowanie postaw i kompetencji kluczowych dla jakości nauczania, wymienionych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, m.in.: krytycznego myślenia, wyrażania opinii, pracy zespołowej. Edukacja globalna przygotowuje uczniów i uczennice do stawiania czoła współczesnym wyzwaniom wynikającym z globalnych konsekwencji, jakie niosą za sobą decyzje podejmowane na poziomie lokalnym. Promuje także praktyczne wykorzystywanie zdobywanej wiedzy.

3

Uczniowie i uczennice zazwyczaj dowiadują się o globalnych wyzwaniach za pośrednictwem mediów. Te informacje często cieszą się ich zainteresowaniem, a edukacja globalna wykorzystuje ciekawość i chęć zdobywania wiedzy. Dzięki wprowadzaniu nowych tematów cała klasa ma szansę włączyć się aktywnie w zajęcia, w tym osoby, które dotychczas nie wykazywały zaangażowania podczas lekcji.

4

Edukacja globalna nie musi oznaczać dodatkowego nakładu pracy dla nauczających ani dla uczących się. Podstawa programowa dostarcza wielu okazji do systematycznego włączania edukacji globalnej w ramach zajęć lekcyjnych. Jednocześnie poprzez prezentowanie wiedzy z nieco innych niż dotychczas perspektyw wzrasta atrakcyjność lekcji, co wspiera lepsze uczenie się.

5

Waga kompetencji globalnych we współczesnym świecie, takich jak: umiejętność analizowania lokalnych, globalnych i międzykulturowych wyzwań, rozumienia i doceniania różnych perspektyw i światopoglądów, skutecznego współdziałania z innymi w duchu wzajemnego szacunku oraz podejmowania odpowiedzialnych działań na rzecz zrównoważonego rozwoju i wspólnego dobrobytu w szczególności sposób została doceniona przez PISA (Programme for International Student Assessment) poprzez włączenie ich od 2018 roku do swoich badań oceny umiejętności uczniów i uczennic.

migracje

Migranci i migrantki wpływają na gospodarkę, społeczeństwo i kulturę danego kraju. Aby w pełni rozumieć sytuację i złożoność tego wzajemnego oddziaływania, warto zastanawiać się nad czynnikami, które wpływają na procesy migracyjne.

Skąd się bierze migracja zarobkowa? Dokąd udają się migranci i migrantki w poszukiwaniu zatrudnienia? Kim są uchodźcy klimatyczni? Dokąd i dlaczego Polacy i Polki emigrowali w przeszłości? Dokąd emigrują dzisiaj?

pokój i konflikty na świecie

Konflikty na poziomie lokalnym, krajowym i międzynarodowym nadal stanowią przeszkodę dla rozwoju społecznego w wielu miejscach na świecie. Rozwiązywanie konfliktów stanowi jedno z priorytetowych wyzwań, jakie stoją przed społecznością międzynarodową.

Jakie są przyczyny konfliktów? Jaki wpływ na konflikty na świecie ma handel bronią? Kto jest odpowiedzialny za rozwiązywanie konfliktów międzynarodowych?

konsumpcja i produkcja

W dzisiejszych czasach większość procesów produkcyjnych została zglobalizowana. Nasze wybory konsumenckie wpływają na ludzi w innych częściach świata, a to wiąże się m.in. z odpowiedzialnością.

Dlaczego produkcja w pewnych regionach świata jest tańsza, a w innych droższa? Kto jest odpowiedzialny za warunki pracy w odległych fabrykach? Czy kupujesz więcej niż potrzebujesz?

zmiana klimatu

Zmiana klimatu jest jednym z głównych wyzwań stojących dziś przed ludzkością, ponieważ wpływa na funkcjonowanie społeczeństw i gospodarek na całym świecie, od wywoływania anomalii pogodowych po ograniczanie plonów i zaostrzanie konfliktów międzynarodowych.

Jakie są przyczyny i konsekwencje zmiany klimatu oraz jak możemy jej zapobiegać? Jaka jest i jaka może być rola polityki, biznesu, nauki, ruchów społecznych i jednostek w tym procesie? W jaki sposób zmiana klimatu wiąże się z innymi zagadnieniami globalnymi, takimi jak: migracje, pokój i konflikty, różnorodność biologiczna, edukacja?

władza polityczna, demokracja i prawa człowieka

Walka o prawa człowieka i o demokrację nadal stanowi globalne wyzwanie. Pokój i stabilna sytuacja polityczna to warunki zrównoważonego rozwoju społecznego.

W jaki sposób państwa demokratyczne mogą wspierać rozwój demokracji w innych krajach? Czy niepodległość jest ważniejsza niż przestrzeganie praw człowieka? Czy możliwy jest rozwój w ustroju niedemokratycznym?

żywność i rolnictwo

Na nasze talerze trafiają produkty żywnościowe z całego świata, a rolnictwo to kluczowa gałąź globalnej gospodarki. Na świecie jest odpowiednio dużo żywności, żeby starczyło jej dla wszystkich, ale wciąż niesprawiedliwe mechanizmy polityczne powodują, że część osób cierpi z powodu głodu i niedożywienia.

Skąd pochodzi jedzenie, które spożywamy? Jak zmieniły się procesy produkcji żywności w skali lokalnej i globalnej? W jaki sposób polityka rolna Unii Europejskiej wpływa na produkcję żywności w Europie i na świecie?

równość płci

Według ONZ równość płci to nie tylko podstawowe prawo człowieka, ale także fundament zrównoważonego świata, w którym ludzie żyją w pokoju i dobrobycie. Zapewnienie kobietom i dziewczętom równego dostępu do edukacji, opieki zdrowotnej, godnej pracy oraz do udziału w podejmowaniu decyzji politycznych i gospodarczych wzmocni zrównoważoną gospodarkę i przyniesie korzyści społeczeństwom i całej ludzkości.

Jakich nierówności doświadczają kobiety w dzisiejszym świecie? Czym różnią się one w poszczególnych krajach? Co możemy zrobić jako konsumenci i konsumentki, koleżdy i koleżanki, członkowie i członkinie rodzin, chłopcy i dziewczęta, aby wzmocnić pozycję kobiet? W jaki sposób upodmiotowienie kobiet może wspierać budowanie pokoju i sprawiedliwości na świecie?

zrównoważony rozwój

Dobrobyt powinien być budowany w oparciu o trzy filary rozwoju: społeczny, środowiskowy i gospodarczy. Jeśli naszym celem jest równowaga, to nie możemy lekceważyć żadnej z tych perspektyw.

Na czym polega zrównoważony rozwój? W jaki sposób gospodarka może stać się bardziej zrównoważona? Jak możemy zmniejszyć nasz wpływ na środowisko w obliczu wzrostu liczby ludności?

różnorodność biologiczna

Człowiek, podobnie jak inne żywe organizmy, jest częścią ekosystemu i zależy od natury. Różnorodność biologiczna ma ogromne znaczenie dla ludzkości, zapewniając nam wiele cennych zasobów niezbędnych do codziennego funkcjonowania. Dziś utrata bioróżnorodności stanowi palący problem na całym świecie. W wyniku działalności człowieka coraz więcej gatunków jest zagrożonych wyginięciem.

W jaki sposób utrata różnorodności biologicznej wpływa na życie ludzi? Jaka działalność ludzka stanowi największe zagrożenie dla natury? Jak lokalne zmiany w ekosystemach wpływają na globalne procesy? Dlaczego budowanie związków z naturą jest dla nas tak ważne? Jak to robić w sposób zrównoważony i uczciwy?

zasoby naturalne

Spółczesność i gospodarka nie mogą istnieć bez dostępu do zasobów naturalnych. Niektóre zasoby są odnawialne, jeśli wykorzystuje się je w rozsądny sposób. Inne już nigdy nie będą dostępne, jeśli wykorzystamy je zbyt szybko.

Czy zasoby nieodnawialne mogą być zastąpione odnawialnymi? Jak możemy ograniczyć nasze uzależnienie od paliw kopalnych? Kto powinien kontrolować zrównoważone wykorzystywanie zasobów?

edukacja

Edukacja stanowi jeden z komponentów wskaźnika rozwoju społecznego (HDI – Human Development Index). Dobrej jakości edukacja powinna być powszechna i dostępna dla wszystkich, szczególnie dla osób ze zmarginalizowanych grup. Stymuluje zrównoważony rozwój, rzuca wyzwanie stereotypom i wyposaża uczniów i uczennice w umiejętności, wartości i postawy, które pozwalają im samodzielnie podejmować działania.

W jaki sposób dostęp do edukacji wpływa na społeczeństwa? Jak przeciwdziałać nierównościom, m.in. w zakresie płci i dystrybucji dochodów, w istniejących systemach edukacyjnych? Jak budować zrównoważony świat za pomocą narzędzi oferowanych przez nasz system edukacyjny?

globalny rynek i handel międzynarodowy

Handel międzynarodowy napędza globalny rynek, który stanowi skomplikowaną sieć powiązań między krajami, międzynarodowymi korporacjami i jednostkami. Wpływa na konsumpcję, środowisko naturalne i nasze codzienne życie.

Jak międzynarodowe korporacje wpływają na lokalny i globalny rynek? Jak doszło do wielkiego kryzysu ekonomicznego i jak w przyszłości możemy uniknąć podobnych kryzysów?

ubóstwo

Ubóstwo stanowi jedno z największych wyzwań w historii, a dotyka setek milionów ludzi z krajów globalnej Północy i globalnego Południa. Globalne współzależności mogą wpędzać ludzi w ubóstwo, ale mogą też prowadzić do poprawy warunków życia.

Co to znaczy, że ktoś jest ubogi? Jak rozumiemy ubóstwo w różnych regionach świata? Na czym polega dziedziczenie ubóstwa? Jak ludzie mogą wyjść z ubóstwa?

różnorodność i stosunki międzykulturowe

Kontakty międzykulturowe coraz częściej stają się częścią naszego życia codziennego, dlatego warto szukać porozumienia, wymieniać się doświadczeniami i czerpać z różnorodności.

Jak różnorodność kulturowa wpływa na nasze życie? Jaki wpływ na społeczeństwo ma różnorodność i jakie niesie ze sobą szanse i wyzwania?

zdrowie

Zapewnienie ludziom w każdym wieku zdrowego życia oraz promowanie zachowań sprzyjających utrzymaniu dobrej kondycji fizycznej i psychicznej stanowi ważny element zrównoważonego rozwoju. Średnia oczekiwana długość życia znacząco wzrosła w ostatnich dziesięcioleciach, jednak wciąż należy podejmować działania na rzecz rozwiązywania problemów z zakresu polityki zdrowotnej, w tym występowania niebezpiecznych chorób.

Jak można zapobiegać chorobom cywilizacyjnym? Dlaczego wiele osób wciąż umiera na uleczalne choroby? Czy pomoc humanitarna odpowiada na potrzeby ludzi, do których jest adresowana?

Umiejętności wyróżniające edukację globalną

→ 1

Edukacja globalna pomaga zrozumieć świat globalnych współzależności, czyli złożoną sieć powiązań między ludźmi, miejscami i wydarzeniami. Dzięki niej uczniowie i uczennice poznają procesy globalne, które kształtują nasze życie, uczą się je analizować i wykorzystują zdobytą wiedzę przy podejmowaniu decyzji. Wyróżnia to edukację globalną spośród metod nauczania i uczenia się.

Umiejętności przedmiotowe

→ 2

Edukację globalną można realizować w odniesieniu do podstawy programowej różnych przedmiotów. Takie zajęcia nie tylko przybliżają globalną perspektywę przy omawianiu poszczególnych zagadnień, ale także pomagają uczniom i uczennicom w zdobywaniu umiejętności, do których bezpośrednio odwołują się zapisy podstawy programowej każdego z przedmiotów. Przykłady tak rozumianych umiejętności przedmiotowych zostały krótko omówione w dalszej części publikacji.

Opisy wymienionych aktywności znajdziesz na stronie:
<http://bit.ly/MetodyAktywizujące>

Umiejętności kluczowe

→ 3

Edukacja globalna pomaga w rozwijaniu umiejętności kluczowych, które są wskazane w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej i niezbędne dla sprawnego funkcjonowania uczennic i uczniów w codziennym życiu, a także w przyszłości na rynku pracy. Podczas zajęć przedmiotowych można wykorzystywać różnorodne aktywności, które pozwolą zaangażować uczniów i uczennice w proces zdobywania wiedzy i kształtowania postaw oraz umiejętności.

Umiejętność kluczowa	krytyczne myślenie	synteza i analiza informacji	komunikacja	rozwiązywanie konfliktów	twórcze myślenie
Komponent umiejętności kluczowej rozwijany dzięki edukacji globalnej	Radzenie sobie ze złożonymi lub kontrowersyjnymi problemami	Umiejętne wyszukiwanie, selekcja i krytyczna analiza informacji na temat zagadnień lokalnych i globalnych	Dostrzeganie różnych punktów widzenia	Formułowanie opinii na tematy globalne i wyrażanie ich z szacunkiem	Poszukiwanie alternatywnych rozwiązań dla wyzwań globalnych
Przykład	Uczniowie i uczennice debatuja nad tym, czy międzynarodowa interwencja wojskowa może być uzasadnioną reakcją na masowe łamanie praw człowieka w czasie wojny domowej i czy zapobiega dalszym naruszeniom, czy powoduje jednak jeszcze więcej trudności dla osób najbardziej dotkniętych konfliktem.	Uczniowie i uczennice szukają logicznych powiązań między zjawiskami, ich przyczynami i następstwami, np. określając społeczne konsekwencje niższego odsetka kobiet uczęszczających do szkoły w porównaniu do mężczyzn. Następnie analizują zagadnienie nierówność płci za pomocą różnego rodzaju danych. Mogą porównywać teksty źródłowe z danymi statystycznymi i wyciągać wnioski.	Uczniowie i uczennice zapoznają się z zagadnieniem leków generycznych i ich znaczeniem w różnych regionach świata. Analizują odmienne podejścia do ochrony praw własności intelektualnej (jedni opowiadają się za silniejszą ochroną jako warunkiem innowacji, drudzy postulują, że powoduje ona zbyt wysoki wzrost cen leków).	Uczniowie i uczennice analizują wpływ migracji na rynek pracy w ich kraju i jej konsekwencje dla różnych grup. Dyskutują i oceniają odmienne strategie migracyjne i rozwijają argumentację, by bronić tych, które popierają.	Uczniowie i uczennice uczą się, jak wytwarza się energię w ich kraju i jakie źródła energii są najbardziej popularne. Rozważają alternatywy, które mogą uczynić ich kraj (lub społeczność) bardziej zrównoważonymi.
Aktywności kształtujące umiejętności kluczowe edukacji globalnej	analiza źródeł, mapa myśli, debata, metoda sześciu kapeluszy Edwarda de Bono, studium przypadku	analiza źródeł, praca z tekstem (literackim, źródłowym, publicystycznym), praca z innymi źródłami wiedzy (IT), poker kryterialny, portfolio	debata, odgrywanie ról, analiza cytatów, praca z filmem, metoda sześciu kapeluszy Edwarda de Bono	debata, praca z filmem, gra symulacyjna, odgrywanie ról, niedokończone zdania	analiza SWOT, burza pomysłów, odgrywanie ról, gra symulacyjna, studium przypadku

POSTAWY I WARTOŚCI

Wartości w rozumieniu edukacji globalnej są spójne z artykułami Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, dlatego zachęcamy do indywidualnej refleksji nad nimi w odniesieniu do prezentowanych poniżej postaw.

SZACUNEK

Uczniowie i uczennice uznają, że każdy człowiek powinien móc korzystać z przyśługujących mu praw, pod warunkiem że nie skutkuje to krzywdą innych ludzi.

Uczniowie i uczennice dyskutują o tym, jak mogą pozytywnie wpłynąć na dostęp do edukacji w różnych częściach świata, a sami nie przeszkadzają też w nauce swoim rówieśnikom i rówieśniczkom.

OTWARTOŚĆ

Uczniowie i uczennice rozumieją, że różni ludzie mają różne systemy wierzeń i wartości, które prowadzą do odmiennych działań i zachowań. Są gotowi myśleć krytycznie i zaakceptować tę odmienność jako współlistniejącą z ich własnym systemem przekonań.

Uczniowie i uczennice biorą udział w uroczystości organizowanej przez mniejszość narodową zamieszkującą okolicę. Zapoznają się ze znaczeniem obchodów i starają się zrozumieć, skąd się wzięły.

EMPATIA

Uczniowie i uczennice mają świadomość różnorodnych potrzeb i uczuć doświadczanych przez ludzi z odmiennych środowisk. Podejmują świadomy wysiłek w celu spełnienia tych potrzeb (lub nie stają na przeszkodzie w ich realizowaniu), a także z szacunkiem odnoszą się do uczuć innych ludzi.

Uczniowie i uczennice dowiadują się, jaki wpływ ma zmiana klimatu na ludzi w różnych częściach świata i dzielą się pomysłami na to, jak przeciwdziałać globalnemu ociepleniu.

UCZCIWOŚĆ

Uczniowie i uczennice są świadomi swoich postaw i wartości oraz postępują zgodnie z nimi, nawet w trudnych sytuacjach.

Jeśli podczas organizowanej w szkole debaty z sali pada kontrowersyjne stwierdzenie, uczniowie i uczennice formułują swoje odpowiedzi w duchu poszanowania praw człowieka.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ

Uczniowie i uczennice rozumieją, jaki wpływ mają ich decyzje na wyzwania lokalne i globalne. Wierzą, że mogą doprowadzić do zmiany i mają poczucie, że mogą przyczynić się do stworzenia bardziej sprawiedliwego, pokojowego i zrównoważonego świata.

Na lekcji uczniowie i uczennice dowiadują się, że zrównoważony rozwój to jeden z przejawów naszej odpowiedzialności wobec przyszłych pokoleń. Definiują obszary, na które mają wpływ ich codzienne decyzje.

SOLIDARNOŚĆ

Uczniowie i uczennice widzą siebie jako część globalnej społeczności.

Podczas lekcji dotyczącej niesprawiedliwości, jaka ma miejsce w ich lokalnej lub w globalnej społeczności, uczniowie i uczennice opowiadają się po stronie ludzi, których prawa są naruszane.

Edukacja globalna bez odniesienia do działania może utrwalać poczucie bezsilności. Wiedza, umiejętności, wartości i postawy to punkty wyjścia do podejmowania działań w swoim otoczeniu. Każdy uczeń i każda uczennica, a także cała społeczność szkolna powinni mieć świadomość tego, że ich działania mają znaczenie i że dzięki nim mogą kształtować sprawiedliwy, pokojowy i zrównoważony świat. Edukacja globalna przygotowuje więc do podjęcia aktywności, choć ostateczna decyzja dotycząca zaangażowania należy do ucznia lub uczennicy.

Uczniowie i uczennice uczestniczą w zajęciach dotyczących odpowiedzialnej konsumpcji. Zapoznają się z tematem z perspektywy świadomych wyborów żywieniowych. Dowiadują się, jakie skutki ma spożywanie produktów importowanych, a jakie produktów lokalnych. Poznają konsekwencje, jakie niesie za sobą rolnictwo małe- i wielkoobszarowe.

Poczucie osobistego wpływu

Uczniowie i uczennice dowiadują się, jak jednostki i grupy społeczne mogą wpłynąć na daną sytuację. Wiedza powinna być ugruntowana w rzeczywistych doświadczeniach, aby można ją było przełożyć na faktyczne działania.

Zwiększenie udziału lokalnych i zdrowych produktów w diecie jest korzystne dla zdrowia, ale też wpływa na poprawę warunków życia lokalnych społeczności i pozytywnie kształtuje globalny rynek handlu żywnością. W ramach zajęć uczniowie i uczennice dowiadują się, na czym polegają te współzależności i jaką rolę odgrywają w budowaniu bardziej sprawiedliwych relacji międzyludzkich. Po zajęciach uczennice i uczniowie powinni być gotowi do podjęcia działań na rzecz promocji pozytywnych rozwiązań.

Motywacja do zaangażowania

Uczniowie i uczennice chcą stać się częścią rozwiązania i działać na rzecz zmiany. Rozumieją również, na czym polega ich rola jako członków i członkiń globalnej społeczności.

Uczniowie i uczennice rozumieją, jak rolnictwo przemysłowe oraz nieracjonalny import żywności wpływają na zdrowie, środowisko i gospodarkę (erozja gleb, nasilona migracja ze wsi do miast, nadmierne wykorzystanie nawozów sztucznych i energii), dzięki czemu są zmotywowani, żeby zmienić sytuację w swoim otoczeniu i stosować się do zasad odpowiedzialnej konsumpcji.

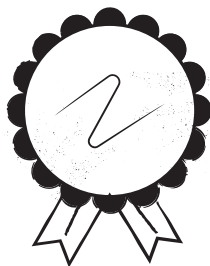

Przygotowanie do działania

Uczniowie i uczennice posiadli wiedzę, umiejętności, postawy i wartości związane z omawianym tematem. Na tej podstawie mogą skupić się na możliwych działaniach, które wpłyną na poprawę sytuacji.

Uczniowie i uczennice rozumieją, jak działa lokalna i globalna produkcja żywności, znają sposoby wpływania na nią i wiedzą, dlaczego ważne jest podejmowanie działań w tym zakresie. Są gotowi oddolnie zbadać potrzeby i zaplanować możliwe działania, w których każda z osób należących do grupy miałaby swoją rolę do odegrania (np. stworzenie kampanii informacyjnej, wpłynięcie na menu stołówki szkolnej, zwiększenie udziału lokalnej żywności we własnej diecie).

Jakość w edukacji globalnej

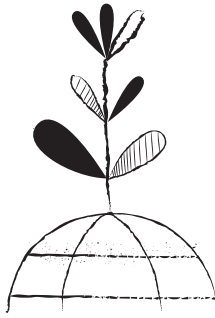

Edukacja globalna to znacznie więcej niż wiedza o świecie. Poniższe wskazówki zwracają na to uwagę i podpowiadają, w jaki sposób pracować z uczniami i uczennicami.

Edukacja globalna:

- 1 **kładzie nacisk na współzależności między globalną Północą a globalnym Południem; nie ogranicza się do prezentacji problemów globalnych.**
- 2 **pokazuje procesy globalne w ich wymiarze lokalnym, prezentując ich konsekwencje dla zwykłych ludzi; nie ogranicza się do abstrakcyjnych pojęć.**
- 3 **stosuje aktualny i obiektywny opis ludzi i zjawisk; nie utrwała istniejących stereotypów.**
- 4 **pokazuje przyczyny i konsekwencje zjawisk globalnych; nie ogranicza się do faktografii.**
- 5 **tłumaczy potrzebę odpowiedzialnego zaangażowania w rozwiązywanie problemów globalnych; nie służy wyłącznie zbieraniu funduszy na cele charytatywne.**
- 6 **szanuje godność prezentowanych osób; nie sięga do drastycznych obrazów, nie szokuje przemocą i ludzkim cierpieniem.**
- 7 **uczy krytycznego myślenia i formułowania własnych opinii na tematy globalne; nie promuje jednej ideologii, nie oferuje gotowych odpowiedzi.**
- 8 **promuje zrozumienie i empatię; nie odwołuje się tylko do współczucia.**
- 9 **oddaje głos ludziom, których sytuację prezentuje; nie opiera się na domysłach i wyobrażeniach.**
- 10 **wykorzystuje metody interaktywne; nie ogranicza się do pasywnego przekazywania treści.**
- 11 **stawia sobie za cel rozwijanie wiedzy, umiejętności i postaw; nie ogranicza się do przekazywania wiedzy.**
- 12 **pokazuje znaczenie działań jednostek w reakcji na globalne wyzwania; nie utrwała poczucia bezradności.**

Trudne zagadnienia globalne

Młodzi ludzie, dziś uczniowie i uczennice, jutro jako dorośli staną w obliczu decyzji dotyczących szerokiego wachlarza zagadnień, które budzą w społeczeństwie różne, sprzeczne poglądy. Jeśli mają się stać aktywnymi obywatelami i obywatelkami, zarówno na poziomie lokalnym, jak i globalnym, powinni mieć możliwość zrozumienia trudnych zagadnień globalnych i zaangażowania się w szukanie dla nich rozwiązań. Nauczyciele i nauczycielki odgrywają kluczową rolę w umożliwianiu młodym ludziom rozwijania niezbędnych do tego umiejętności. Jako edukatorzy i edukatorki nie musimy dysponować odpowiedziami na wszystkie pytania. W rzeczywistości nie ma dobrych lub złych odpowiedzi, a dyskusja na kontrowersyjne tematy pozwala nam zastanawiać się nad słusznością własnych poglądów i w bardziej wnikliwy sposób poruszać tę tematykę wraz z młodymi ludźmi.

Czym są trudne zagadnienia globalne?

Nie można precyzyjnie określić, czym są trudne zagadnienia globalne, ponieważ ich postrzeganie może różnić się w zależności od kraju, społeczności czy szkoły. Ich wspólnym mianownikiem jest to, że budzą emocje, wywołują chęć obrony własnego stanowiska oraz wymagają uważnego omawiania ich na lekcjach. Ważna jest świadomość, jakie poglądy na daną kwestię posiada lokalna społeczność lub rodzice uczniów i uczennic, i jak w związku z tym mogą reagować na to, o czym dyskutuje się w szkole.

Trudne zagadnienia globalne można opisać jako takie, które:

→ 1 **głęboko dzielą społeczeństwo – np. migracje, angażowanie się w wojny, wydobycie węgla, członkostwo w Unii Europejskiej,**

→ 3 **charakteryzują się funkcjonującymi obok siebie, sprzecznymi wyjaśnieniami – np. wydarzenia historyczne, relacje międzynarodowe, konflikty takie jak palestyńsko-izraelski, kolonializm, zmiana klimatu,**

→ 2 **kwestionują osobiste wartości i przekonania – np. rasizm, poglądy polityczne, religia, stosunek do mniejszości,**

→ 4 **wywołują silnie emocjonalne reakcje – np. karanie przestępców, przemysłowa hodowla zwierząt, równość płci, seksizm.**

W ramach projektu „W świat z klasą” analizujemy następujące trudne zagadnienia, poruszające wiele społeczności na całym świecie: zmiana klimatu, migracje i równość płci. Zdajemy sobie sprawę, że to, co uważane jest za kontrowersyjne w jednym kraju czy jego części, w innym może takie nie być, jednym więc z pierwszych kroków powinno być zidentyfikowanie trudnych lub kontrowersyjnych zagadnień dla Ciebie, szkół, w których uczysz, oraz uczniów i uczennic.

Jakie zagadnienia globalne są uważane za trudne lub kontrowersyjne w Twojej szkole?

Co sprawia, że jest to zagadnienie trudne lub kontrowersyjne?

Dlaczego warto poruszać trudne zagadnienia globalne w szkole?

→ 1

Trudne i kontrowersyjne tematy są częścią naszego codziennego życia. Młodzi ludzie muszą rozwijać umiejętności niezbędne do radzenia sobie z trudnymi i zmieniającymi się perspektywami, z którymi spotykają się w swoim środowisku i poza nim. Poruszanie w szkole takich kwestii pozwala młodym ludziom zdobywać wiedzę i lepiej rozumieć globalne wyzwania, a co za tym idzie, daje im możliwość krytycznego analizowania własnych wartości i przekonań oraz poglądów innych ludzi.

→ 3

Aktywnie uczestnicząc w trudnych dyskusjach i debatach, młodzi ludzie kształtują swoje poglądy i uczą się obierać stanowisko, szanować osoby, z którymi rozmawiają, brać pod uwagę różne punkty widzenia i rozwiązywać konflikty. Umiejętności te pozwalają im budować odporność i pewność siebie w zarządzaniu konfliktami, które powstają w odpowiedzi na globalne wyzwania i w ich własnym życiu, niezależnie od tego, czy dzieje się to w szkole, w domu czy w lokalnej społeczności.

→ 2

W sytuacji, w której świat może wydawać się młodym ludziom złożony i trudny do zrozumienia, ważne jest, aby komunikować i nazywać emocje i stojące za nimi wartości oraz uczyć się myśleć samodzielnie. Wiele początkowych reakcji na trudne zagadnienia globalne cechuje intensywność i emocjonalność, w związku z czym bardzo cenne jest zapewnienie przestrzeni do odkrywania, wyjaśniania i zrozumienia wartości, które stanowią podstawę tych zachowań.

→ 4

Z takimi zagadnieniami młodzi ludzie będą spotykali się w różnych sytuacjach – w mediach, na szkolnym korytarzu, obserwując dyskusje prowadzone przez dorosłych, a niekiedy samodzielnie doświadczając dyskryminacji. Młodzież może czuć się marginalizowana z wielu powodów, takich jak: zamożność, pochodzenie etniczne, płeć, orientacja psychoseksualna, religia, niepełnosprawność czy przynależność do danej grupy społecznej. Szkoła w przeciwieństwie do mediów czy środowiska rówieśniczego może organizować bezpieczną przestrzeń, w której młodzi ludzie będą zgłębiać i analizować te zagadnienia.

Dodatkowe bezpieczeństwo i wzmocnienie kompetencji zapewnią metody aktywne, które pozwolą na skuteczniejsze uczenie się i większe zaangażowanie uczniów i uczennic, a także wesprą nauczyciela lub nauczycielkę w aranżowaniu przestrzeni, w której kształtują się postawy i buduje się dialog pomiędzy członkami i członkiniami społeczności szkolnej.

Jakie są możliwości i wyzwania związane z nauczaniem o trudnych zagadnieniach globalnych w Twojej szkole?

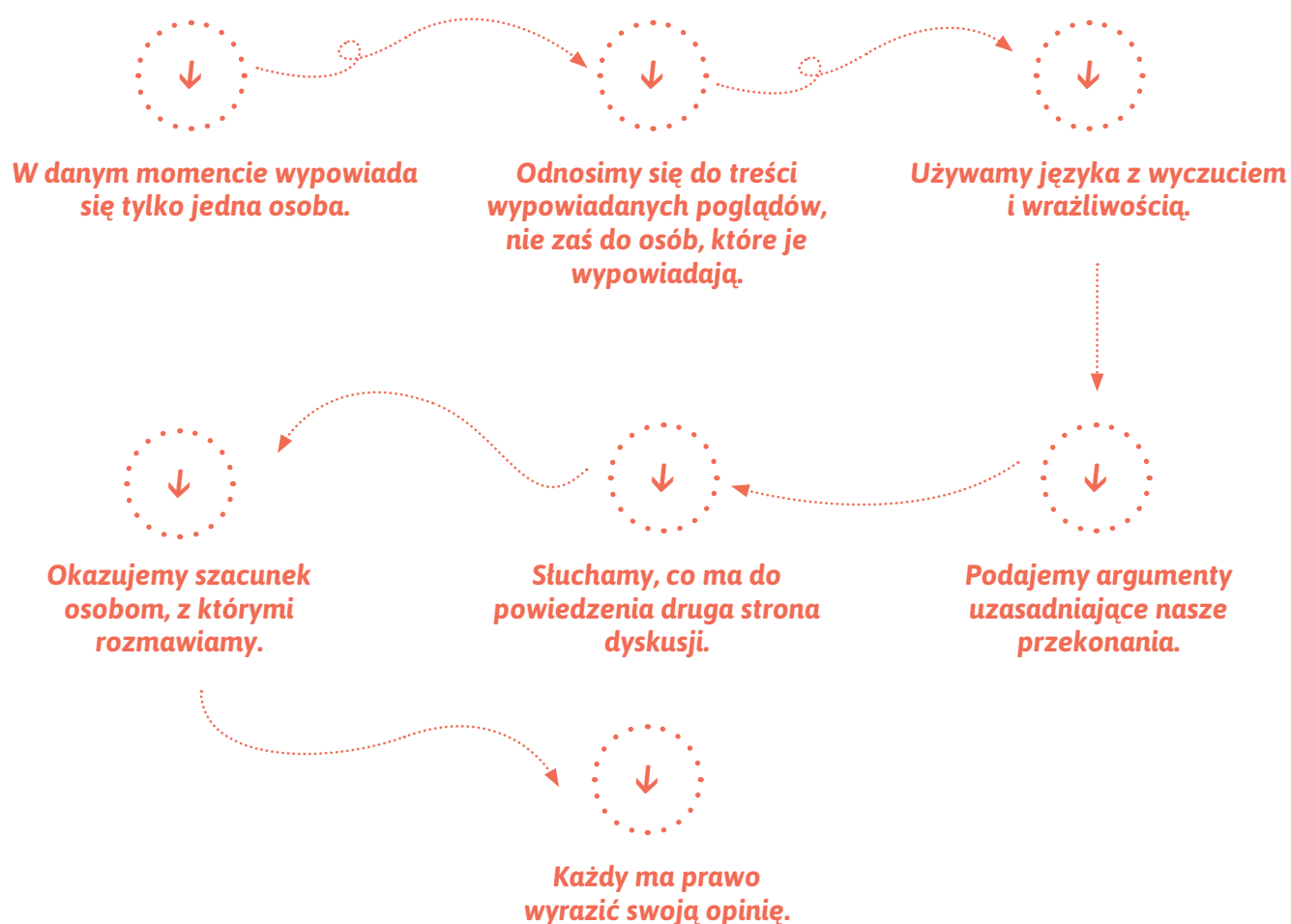
Tworzenie bezpiecznej przestrzeni dla uczniów i uczennic

Podczas poruszania trudnych zagadnień na lekcjach kluczowe jest, aby stworzyć bezpieczną i otwartą przestrzeń, w której można swobodnie je omawiać, a jednocześnie uznać, że wolność słowa nie jest wymierzona w prawa i wartości drugiego człowieka.

Warto starannie zaplanować omawianie danego zagadnienia i budować relacje z młodzieżą i podstawowe zasady współpracy. Kontrowersje mogą jednak pojawić się w dowolnym momencie poza sytuacją szkolną i ważne jest, aby zareagować na nie możliwie jak najszybciej.

Ważne jest nakreślenie granic otwartej dyskusji, w której każdy młody człowiek będzie mógł wziąć udział. Można to osiągnąć dzięki ustaleniu podstawowych zasad współpracy.

Zasady współpracy:

Często wspominamy o wartościach takich jak szacunek i tolerancja, może być więc przydatne przyjrzenie się im i zastanowienie, co naprawdę znaczą. Na przykład, czy możemy faktycznie szanować innych, gdy zupełnie się z nimi nie zgadzamy?

Które kwestie uważasz za kluczowe podczas ustalania podstawowych zasad współpracy z uczniami i uczennicami?

Czy można budować zasady współpracy wokół praw i obowiązków?

Rola nauczycieli i nauczycielek

Nauczyciel odgrywa kluczową rolę przy omawianiu trudnych zagadnień globalnych. Jednym z dylematów jest to, kiedy, w jaki sposób, i czy w ogóle, wyrażać osobiste poglądy i opinie. Do jakiego stopnia jest możliwe lub pożądane zachowanie neutralności wobec danego zagadnienia?

Choć zachowanie przez nauczycieli neutralności wydaje się uzasadnione, jest to równocześnie niemal niemożliwe. Nasze podejście może ujawnić się choćby poprzez ton głosu, język ciała czy słowa, których używamy, szczególnie jeśli mamy zdecydowane poglądy na dany temat.

Warto również mieć świadomość tego, że do analizy złożonych zagadnień potrzeba czasu. Warto mówić o tym wprost także uczniom i uczennicom: przed zajęciem określonego stanowiska należy zagadnienie przemyśleć; każdy ma prawo do niepewności lub zmiany swoich poglądów.

Podczas prowadzenia trudnych rozmów w klasie nauczyciel lub nauczycielka może przyjmować różne role. Przy wyborze podejścia warto wykazać się elastycznością i zrozumieniem, w jakich sytuacjach lepiej sięgać po daną metodę. Każda z tych ról może być odpowiednia, jeśli jest dostosowana do okoliczności: zagadnienia, wieku młodych ludzi i ich wcześniejszych doświadczeń edukacyjnych.

Pięć możliwych ról nauczyciela lub nauczycielki:

neutralny lub bezstronny facylitator

Nie wyraża swoich poglądów; zapewnia sprawiedliwą i zrównoważoną reprezentację różnorodnych perspektyw.

reprezentant własnego stanowiska

Określa swoje stanowisko w danej kwestii, aby uczniowie i uczennice byli go świadomi.

adwokat diabła

Celowo wyraża poglądy sprzeczne z poglądami klasy w sytuacji, gdy wśród uczniów i uczennic istnieje zgoda.

reprezentant oficjalnego stanowiska

Przyjmuje oficjalny pogląd reprezentujący stanowisko szkoły lub społeczności.

sprzymierzeniec

Wspiera uczniów i uczennice, których poglądy stanowią mniejszość w klasie.

Jak możesz się przygotować do poruszania trudnych zagadnień globalnych w klasie?

- 1 Uzgodnij podstawowe zasady współpracy w klasie;
- 2 zachęcaj młodych ludzi do refleksji;
- 3 zanim zaczniesz omawiać trudne zagadnienia globalne z młodymi ludźmi, nawiąż z nimi relację, zbuduj zaufanie;
- 4 przygotuj się do tematu, który będziecie omawiać;
- 5 dystansuj się od emocjonalnych reakcji;
- 6 reaguj na mowę nienawiści i wyjaśniaj, dlaczego nie ma na nią przyzwolenia;
- 7 w razie potrzeby wróć do tematu po pewnym czasie.

Metody, które można zastosować przy omawianiu trudnych zagadnień globalnych

Kwestie kontrowersyjne dotyczą głęboko zakorzenionych poglądów i utrwalonych postaw, a zatem tradycyjne metody dydaktyczne mogą się nie sprawdzić. Korzystanie z rozwiązań partycypacyjnych i interaktywnych przy podejściu do tych kwe-

stii zachęca młodych ludzi do odgrywania aktywnej roli w ich własnym procesie uczenia się. Pomocne są również podejścia, które zachęcają do krytycznego myślenia i budowania empatii.

Pomocne metody:

1

metody dyskusyjne

2

techniki dramowe

3

metody z wykorzystaniem filmów i obrazów

4

praca z historiami i spotkania z ciekawymi ludźmi

Klub Dobrej Rozmowy

Zachęcamy również do zapoznania się z formułą Klubu Dobrej Rozmowy (KDR) proponowaną przez Centrum Edukacji Obywatelskiej w ramach projektu „Rozmawiamy o uchodźcach”, którego celem jest wyposażenie nauczycieli i nauczycielek w wiedzę merytoryczną i umiejętności metodyczne niezbędne do prowadzenia w szkole interesujących zajęć na temat migracji i uchodźstwa z poszanowaniem różnych punktów widzenia. Tworzone w ramach projektu szkolne Kluby to szansa dla

uczniów i uczennic na zdobycie wiedzy o aktualnych procesach migracyjnych, doskonalenie umiejętności wymiany opinii, argumentowania i krytycznego myślenia. Formuła ta może z powodzeniem służyć do poruszania innych niż migracje trudnych zagadnień globalnych.

Więcej na temat projektu oraz stosowanego w nim podejścia znajduje się na stronie internetowej:
<https://migracje.ceo.org.pl>

Polecane materiały dotyczące metod przydatnych w omawianiu trudnych zagadnień globalnych:

<https://migracje.ceo.org.pl/klub-rozmowy>
„Rozmawiamy o uchodźcach. Punkty widzenia. Klub dobrej rozmowy”, Centrum Edukacji Obywatelskiej 2017

http://bit.ly/CEO_Stwórz_klimat_do_rozmów
„Stwórz klimat do rozmów, czyli jak o energii i zmianach klimatu debatować w szkole?”, Centrum Edukacji Obywatelskiej 2011

<https://trudnytemat.ceo.org.pl/content/publikacja-nowosc>
„Trudny temat: weź to na warsztat. Metody pracy z trudnymi tematami i dobre praktyki ze szkół”, Centrum Edukacji Obywatelskiej 2017

<https://trudnytemat.ceo.org.pl/kategorie/inna-narzedzia>
„Miej oko na nienawiść” – otwarty kurs internetowy, który powstał w ramach projektu „Nienawiść. Jestem przeciw” realizowanego przez Centrum Edukacji Obywatelskiej

<https://globalna.ceo.org.pl/patrz-i-zmieniam>
„Patrz i zmieniaj. Projekt edukacji globalnej wykorzystujący filmy dokumentalne”, Centrum Edukacji Obywatelskiej 2011

https://filmowe.ceo.org.pl/sites/filmowe.ceo.org.pl/files/filmoteka-materialy_pomocnicze.pdf
„Filmoteka Szkolna. Materiały pomocnicze”, Centrum Edukacji Obywatelskiej 2010

Cele Zrównoważonego Rozwoju

Czym są Cele Zrównoważonego Rozwoju?

Sprawiedliwy, zrównoważony i pokojowy świat dla każdego jest nie tylko idealną wizją przyszłości, ale także zobowiązaniem podjętym przez Organizację Narodów Zjednoczonych w 2015 roku i doprecyzowanym poprzez 17 celów zwanych Celami Zrównoważonego Rozwoju, które zostały zawarte w dokumencie „Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030”. Jest to wezwanie do działania dla nas wszystkich – obywateli i obywaterek, ale także rządów, sektora prywatnego i instytucji międzynarodowych. Aby osiągnąć wszystkie Cele i przypisane im 169 szczegółowych zadań określonych w Agendzie 2030, wszystkie sektory muszą ściśle ze sobą współpracować i szukać wspólnych rozwiązań dla globalnych wyzwań. Kwestie społeczne, gospodarcze i kulturowe związane z globalnym rozwojem są często wzajemnie powiązane, podobnie jak Cele Zrównoważonego Rozwoju, które wymagają spójnego globalnego wysiłku. Każdy może wesprzeć ten szeroki zakres wyzwań do sprostania i przyczynić się do osiągnięcia Celów – nawet jako uczeń lub uczennica czy społeczność szkolna.

Jakie jest według Ciebie największe globalne wyzwanie, z którym mierzy się obecnie świat?

Do realizacji którego Celu Zrównoważonego Rozwoju chcesz się najbardziej przyczynić?

Jakie aktywności możesz w związku z tym wprowadzić w swojej szkole?

Edukacja a Cele Zrównoważonego Rozwoju

Realizacja Celów zależy również w dużej mierze od tego, co w danej chwili dzieje się w salach lekcyjnych w Polsce i na całym świecie. W szczególności warto, aby wysiłki nauczycieli i nauczycielek oraz edukatorów i edukatorek wzmocniły obecność edukacji globalnej w szkołach, o czym mówi Cel Zrównoważonego Rozwoju nr 4.7. (Cel 4, Zadanie 7):

Do 2030 roku zapewnić, że wszyscy uczący się przyswoją wiedzę i nabeżdą umiejętności potrzebne do promowania zrównoważonego rozwoju, w tym między innymi przez edukację na rzecz zrównoważonego rozwoju i zrównoważonego stylu życia, praw człowieka, równości płci, promowania kultury pokoju i niestosowania przemocy, globalnego obywatelstwa oraz docenienia różnorodności kulturowej i wkładu kultury w zrównoważony rozwój.

Jak wprowadzać Cele Zrównoważonego Rozwoju do edukacji szkolnej?

Włączanie perspektywy Celów Zrównoważonego Rozwoju do nauczania przedmiotowego

Aktualne podstawy programowe wybranych przedmiotów na poziomie szkoły podstawowej wciąż dostarczają wielu okazji do omawiania współzależności globalnych i Celów Zrównoważonego Rozwoju na zajęciach przedmiotowych. Dzięki temu poruszanie tych zagadnień nie wymaga dodatkowego nakładu pracy oraz czasu, a wspiera lepsze uczenie się poprzez pokazywanie wiedzy z innych perspektyw, wzrost atrakcyjności lekcji oraz podniesienie poziomu zaangażowania uczących się. Zachęcamy do korzystania ze scenariuszy lekcji opracowanych w ramach projektu „W świat z klasą”, które prezentują właśnie takie podejście oraz do tworzenia własnych materiałów edukacyjnych z zakresu edukacji globalnej. Przykłady scenariuszy zajęć z przedmiotów objętych projektem, tj.: języka polskiego, geografii, matematyki, etyki i religii znajdują się w tabelach na końcu publikacji.

Realizacja projektów uczniowskich na temat współzależności globalnych i Celów Zrównoważonego Rozwoju

Praca metodą projektu uczniowskiego stwarza możliwość wykorzystania w praktyce wiedzy i pomysłów z obszaru edukacji globalnej, wzmacniając jednocześnie wiele umiejętności kluczowych, takich jak komunikacja, rozwiązywanie konfliktów czy twórcze myślenie. Poprzez wyjście do społeczności szkolnej i lokalnej, z jednej strony pozwala uczniom i uczennicom na lepszą integrację z ich lokalnym środowiskiem, z drugiej zaś sprzyja pogłębieniu wiedzy na temat wyzwań i współzależności globalnych oraz kształtowaniu postaw bliskich edukacji globalnej. W ramach projektu „W świat z klasą” nauczyciele i nauczycielki uczestniczący w długoterminowych kursach internetowych oraz wszyscy inni zainteresowani edukacją globalną w jej praktycznym wymiarze, będą mieli szansę zorganizować w swoich szkołach własne projekty na temat współzależności globalnych i Celów Zrównoważonego Rozwoju.

CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Źródło: www.un.org.pl

Jak przybliżyć uczniom i uczennicom Cele Zrównoważonego Rozwoju ONZ?

Międzynarodowe dni i tygodnie ONZ

Ciekawą możliwością skłaniającą do sięgnięcia po Cele Zrównoważonego Rozwoju mogą być międzynarodowe dni: ustalone przez Organizację Narodów Zjednoczonych oraz różne jej agendy konkretne dni roku kalendarzowego dedykowane aktualnym problemom i wyzwaniom globalnym, np. Światowy Dzień Wody (22 marca), Dzień Afryki (25 maja), Międzynarodowy Dzień Pokoju (11 września) czy Międzynarodowy Dzień Walki z Ubóstwem (17 października).

Spis międzynarodowych dni i tygodni
ONZ można znaleźć na stronie:

https://pl.wikipedia.org/wiki/Mi%C4%99dzynarodowe_Dni_i_Tygodnie_ONZ

Tydzień Edukacji Globalnej

Zachęcamy szkoły do aktywnego uczestnictwa w Tygodniu Edukacji Globalnej (TEG) – ogólnoeuropejskiej inicjatywie zapoczątkowanej w 1999 roku przez Centrum Północ-Południe działające przy Radzie Europy. Jej głównym celem jest zainteresowanie całych społeczności szkolnych (zarówno uczniów i uczennic, nauczycieli i nauczycielek, jak i rodziców) tematami ważnymi z perspektywy nie tylko lokalnej, ale i globalnej. Namawiamy do włączenia się w TEG poprzez realizację scenariusza lekcji lub organizację różnego typu wydarzeń: spotkań dyskusyjnych, akcji społecznych, gier terenowych, warsztatów, wykładów, wystaw, happeningów, pokazów filmów i koncertów. Otwarta formuła powoduje, że wybór aktywności może być szeroki, podyktowany zainteresowaniami młodzieży i możliwościami szkoły. Działania w ramach TEG odbywają się co roku w trzecim tygodniu listopada. Za każdym razem ustalany jest temat przewodni.

Więcej informacji o Tygodniu Edukacji Globalnej:
www.teg.edu.pl (po polsku)

<https://www.coe.int/en/web/north-south-centre/the-global-education-week> (po angielsku)

Polecane materiały dotyczące Celów Zrównoważonego Rozwoju:

po polsku

www.globalna.ceo.org.pl/cele-zrownowazonego-rozwoju
zestaw plansz do wydrukowania w formacie A4, zawierający podstawowe informacje na temat Celów Zrównoważonego Rozwoju, Centrum Edukacji Obywatelskiej 2018

www.un.org.pl

strona Ośrodka Informacji ONZ w Warszawie poświęcona realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju i ich promocji na terenie Polski; zawiera opisy poszczególnych Celów i zadań oraz ikony Celów do pobrania (po polsku)

www.mpit.gov.pl/strony/zadania/zrownowazony-rozwoj/agenda-2030/konsultacje-spoeczne-raport-pl

strona Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii zawierająca raporty z monitoringu realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju w Polsce

www.tuptuptup.org.pl/sdg-dla-dzieci

wiedza i aktywności poświęcone Celom Zrównoważonego Rozwoju dla młodszych dzieci

www.zielonasiec.pl/2017/01/02/rozwoj-nie-szkodzi

broszura Polskiej Zielonej Sieci „Rozwój? Nie szkodzi. Dobre życie dla wszystkich według Celów Zrównoważonego Rozwoju”

po angielsku

www.sustainabledevelopment.un.org

główna platforma ONZ poświęcona Celom Zrównoważonego Rozwoju

www.worldslargestlesson.globalgoals.org

strona przybliża Cele Zrównoważonego Rozwoju dzieciom i młodzieży oraz jednoczy je w działaniu na rzecz ich realizacji

www.act4sdgs.org

strona, na której można zarejestrować swoje działania na rzecz realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju oraz zaczerpnąć inspiracji do własnych działań

Przykłady przedmiotowe w odniesieniu do podstawy programowej

Zachęcamy do zapoznania się z przykładami pokazującymi, w jaki sposób realizować edukację globalną w ramach podstaw programowych przedmiotów projektu „W świat z klasą”, tj.: języka polskiego, geografii, matematyki, etyki i religii. Opisane skrótowo na kolejnych stronach scenariusze lekcji są dostępne w całości w oddzielnych publikacjach poświęconych pięciu ww. przedmiotom*.

* Wersje elektroniczne publikacji przedmiotowych są dostępne na stronie: <https://globalna.ceo.org.pl/publikacje/w-swiat-z-klasa>

Joanna Kostrzewa, nauczycielka języka polskiego w Szkole Podstawowej im. Wincentego Pola w Stawiszynie

Moim zadaniem jest wspomaganie uczniów i uczennic w rozwijaniu kompetencji kluczowych, dzięki którym będą przygotowani do podejmowania wyzwań współczesnego świata, który cechuje wielokulturowość, różnorodność pod względem narodowości, wyznawanych religii.

Edukacja globalna, którą włączam w realizację podstawy programowej z języka polskiego pozwala poszerzyć kontekst omawianych tekstów literackich na przykład o tematy związane z ubóstwem, dostępem do edukacji na świecie, migracjami, zmianami klimatycznymi; daje młodzieży poczucie odpowiedzialności za świat, w którym żyjemy.

Hanna Habera, nauczycielka geografii w Publicznej Szkole Podstawowej im. Henryka Sienkiewicza w Klwatce Królewskiej

Dla mnie, nauczycielki geografii, edukacja globalna jest pomostem łączącym wiedzę, umiejętności, postawy i wynikiące z nich działania. Uświadamia mi, jak silne i szerokie są współzależności globalne. Dzięki edukacji globalnej staram się świadomie i odpowiedzialnie podejmować codzienne decyzje, myśląc o teraźniejszości i przyszłości Ziemi.

Karolina Kowalewska, nauczycielka etyki ze Szkoły Podstawowej Spark Academy w Poznaniu

Jako etyczka wiem, jak ważna jest edukacja kształcąca postawę współodpowiedzialności. Jako nauczycielka doświadczam tego, jak niewielką wiedzę i jeszcze mniejszą praktykę mają ludzie w odniesieniu do współodpowiedzialności za planetę, zrównoważonego rozwoju, sprawiedliwości społecznej czy środowiska. Dlatego tak wielką nadzieję pokładam w powszechnej edukacji globalnej, która z wykorzystaniem nowoczesnych metod dydaktycznych dostarcza potrzebnej wiedzy i kształci w młodych ludziach postawę odpowiedzialności i osobistego zaangażowania w problemy globalne oraz otwartości, szacunku, empatii i uczciwości wobec odmienności.

Beata Spierewka-Tyrkinhejm, nauczycielka matematyki w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Dębnicy Kaszubskiej

Sądzę, że początkowo wielu matematyków i matematyczek może podzielać mój pogląd, iż na lekcjach matematyki trudno porusza się zagadnienia w aspekcie globalnym. Jednak po dokładniejszej analizie założeń edukacji globalnej, która odkrywa i tłumaczy złożoność otaczającej nas rzeczywistości, z satysfakcją mogę stwierdzić, że dzięki niej uczniowie i uczennice pełniej rozumieją zależności łączące ludzi na całym świecie, w szczególności globalną Północ i Południe, zaś przy pomocy matematyki uczą się je analizować i oceniać.

JĘZYK POLSKI

Treść podstawy programowej

Krótki opis scenariusza

Lektura obowiązkowa:
Ignacy Krasicki
„Zona modna”

Tytuł scenariusza: **Ile kart stałego klienta miałaby dziś żona modna?**
Aktualna wymowa satyry Ignacego Krasickiego

Scenariusz jest propozycją poszerzenia kontekstu **satyry** „Zona modna” Ignacego Krasickiego o zagadnienie nadmiernego **konsumpcjonizmu** – problemu nasilającego się w dzisiejszych czasach. Uczniowie i uczennice wspólnie zastanawiają się, co to znaczy być odpowiedzialnymi konsumentami i konsumentkami.

Lektura obowiązkowa:
Charles Dickens
„Opowieść wigilijna”

Tytuł scenariusza: **Obraz ubóstwa wczoraj i dziś – „Opowieść wigilijna”**
Karola Dickensa

Zapoznając się z realiami życia w dziewiętnastowiecznym Londynie opisanymi przez **Karola Dickensa** w „Opowieści wigilijnej”, uczniowie i uczennice poznają współczesny wymiar zjawiska **ubóstwa**. Dzięki dyskusji o przejawach oraz przyczynach biedy samodzielnie wskazują możliwości ograniczania tego problemu poprzez działania międzynarodowe oraz indywidualne.

Lektura uzupełniająca
inne utwory literackie i teksty kultury wybrane przez nauczyciela, w tym wiersze poetów współczesnych:
Edward Stachura
„Ite missa est”

Tytuł scenariusza: **Jesteśmy tacy sami – ponadczasowe przesłanie wiersza**
Edwarda Stachury „Ite missa est”

Scenariusz zwraca uwagę młodzieży na to, że niezależnie od pochodzenia, wyznania czy płci, wszyscy ludzie są równi i zasługują na sprawiedliwe traktowanie. Uczniowie i uczennice utrwalają wiadomości o **metaforze** i **apostrofie**, rozmawiając jednocześnie na temat sytuacji współczesnych **uchodźców** i **uchodźczyń** oraz własnych możliwości wplywania na nią.

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego.

Uczeń:
4) rozpoznaje imiesłow, rozumie zasady ich tworzenia i odmiany, poprawnie stosuje imiesłowowy równoważnik zdania i rozumie jego funkcje; przekształca go na zdanie złożone i odwrotnie.

Tytuł scenariusza: **„Morze, ten rybi gościniec” (Homer).**
Utrwalenie wiadomości o imiesłowach

Lekcja ma na celu utrwalenie wiadomości na temat **imiesłowów przysłówkowych** i **przymiotnikowych**. Dzięki przygotowanemu do ćwiczeń tekstowi uczniowie i uczennice poszerzą wiadomości na temat **właściwej ochrony światowych zasobów mórz oraz oceanów**. Lekcja pozwoli również młodzieży uświadomić sobie, jak ważną funkcję pełnią ekosystemy morskie.

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie.

Uczeń:
1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: recenzja, rozprawka, podanie, życiorys, CV, list motywacyjny, przemówienie, wywiad.

Tytuł scenariusza: **Jak „rozprawić się” z wyzwaniem współczesnego świata?**
Rozprawka – ćwiczenia redakcyjne

Uczniowie i uczennice podczas lekcji dowiedzą się, co to jest **rozprawka**, jak jest zbudowana, jakiego słownictwa używać w tej formie wypowiedzi pisemnej, aby uzasadnić swoje stanowisko. Analizując informacje na temat **Celów Zrównoważonego Rozwoju** młodzież dyskutuje o wyzwaniach współczesnego świata.

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie.

Uczeń:
1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: recenzja, rozprawka, podanie, życiorys, CV, list motywacyjny, przemówienie, wywiad.

Tytuł scenariusza: **Porozmawiajmy o sprawiedliwym handlu i etycznej modzie.**
Wywiad – ćwiczenia redakcyjne

Scenariusz jest zaproszeniem do spojrzenia na kwestię **sprawiedliwego handlu (fair trade)**, w tym **etycznej mody**, i zastanowienia się, czym należy się kierować, dokonując wyboru produktów spożywczych i tekstylnych znajdujących się na sklepowej półce. Podczas lekcji uczniowie i uczennice nauczą się, jak tworzyć **wywiad**.

GEOGRAFIA

Treść podstawy programowej

Krótki opis scenariusza

VII. Geografia Europy.

Uczeń:

8) ocenia społeczno-ekonomiczne i kulturowe konsekwencje migracji na obszarze Europy.

X. Społeczeństwo i gospodarka Polski na tle Europy: migracje Polaków na tle współczesnych ruchów migracyjnych w Europie.

Uczeń:

5) formułuje hipotezy dotyczące przyczyn i skutków migracji zagranicznych w Polsce.

Tytuł scenariusza: **Wszyscy jesteśmy migrantami**

Podczas zajęć uczniowie i uczennice poznają pojęcia: **migracje, emigrant, imigrant, uchodźca, saldo migracji**. Przedstawiają ruchy migracyjne we współczesnym świecie jako zjawisko powszechne. Dokonują refleksji nad własnymi postawami wobec migrantów i migrantek.

VII. Geografia Europy: rolnictwo.

Uczeń:

10) porównuje cechy rolnictwa Danii i Węgier.

Tytuł scenariusza: **Rolnictwo a bezpieczeństwo żywnościowe**

Młodzież ćwiczy analizę danych statystycznych i formułowanie wniosków na ich podstawie. Poznaje różnice pomiędzy **rolnictwem intensywnym a ekstensywnym**. Dokonuje refleksji dotyczącej **gospodarowania żywnością na świecie** i we własnym gospodarstwie domowym.

X. Społeczeństwo i gospodarka Polski na tle Europy.

Uczeń:

6) porównuje i wyjaśnia zróżnicowanie narodowościowe, etniczne i wyznaniowe ludności Polski i wybranych państw europejskich;
7) wykazuje znaczenie poszczególnych sektorów gospodarki w rozwoju kraju oraz określa różnice w strukturze zatrudnienia ludności w Polsce i w wybranych państwach europejskich.

Tytuł scenariusza: **Sytuacja kobiet w Polsce na tle innych krajów świata**

Uczniowie i uczennice **porównują dane nt. wykształcenia, zatrudnienia i zarobków kobiet** w Polsce, krajach globalnej Północy i globalnego Południa, określają podobieństwa i różnice, poszukując ich przyczyn. Poznają znaczącą **rolę kobiet** w budowaniu zrównoważonego społeczeństwa, a także gospodarek poszczególnych państw świata.

XIV. Wybrane problemy i regiony geograficzne Azji: Bliski Wschód – kultura regionu, ropa naftowa, obszar konfliktów zbrojnych.

Uczeń:

10) wskazuje na mapie miejsca konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie, identyfikuje ich główne przyczyny i skutki.

Tytuł scenariusza: **Konflikt w Syrii w perspektywie globalnej**

Uczniowie i uczennice na podstawie WebQuestu wykonują prezentację dotyczącą wpływu **konfliktu zbrojnego w Syrii** na życie mieszkańców i mieszkańek oraz sytuację polityczno-gospodarczą w innych rejonach świata. WebQuest to rodzaj projektu, w którym młodzież realizuje zadanie na podstawie instrukcji umieszczonej online oraz informacji dostępnych w Internecie.

XV. Wybrane problemy i regiony geograficzne Afryki: przyczyny niedożywienia w Etiopii.

Uczeń:

6) identyfikuje na podstawie tekstów źródłowych przyczyny i skutki niedożywienia ludności Afryki na przykładzie Etiopii.

XVI. Wybrane problemy i regiony geograficzne Ameryki Północnej i Południowej.

Uczeń:

9) wyjaśnia przyczyny i ocenia zjawisko marnowania się ogromnych ilości pożywienia na przykładzie Stanów Zjednoczonych.

Tytuł scenariusza: **Nikt nie powinien być głodny – żywność na świecie**

Podczas zajęć uczniowie i uczennice omówią problem **niedożywienia i marnowania żywności**. Dokonają analizy przyczyn obydwu zjawisk w skali globalnej i lokalnej w wybranych krajach. Utworzą hierarchię przyczyn występowania na świecie zjawiska niedożywienia. Podadzą propozycje rozwiązań ograniczających ilość marnowanej żywności poprzez działania indywidualne i międzynarodowe.

XV. Wybrane problemy i regiony geograficzne Afryki.

Uczeń:

8) przełamuje stereotypy w postrzeganiu Afryki.

Tytuł scenariusza: **Różne oblicza kontynentu afrykańskiego**

Podczas zajęć uczniowie i uczennice dowiedzą się, co oznacza **stereotypowe postrzeganie Afryki**. Sformułują własne opinie na temat kontynentu afrykańskiego w oparciu o materiały fotograficzne, które przedstawiają wybrane kraje afrykańskie z różnych perspektyw.

MATEMATYKA

Treść podstawy programowej

Krótki opis scenariusza

V. Obliczenia procentowe.

Uczeń:

- 1) przedstawia część wielkości jako procent tej wielkości;
- 2) oblicza liczbę a równą p procent danej liczby b ;
- 3) oblicza, jaki procent danej liczby b stanowi liczba a ;
- 4) oblicza liczbę b , której p procent jest równe a ;
- 5) stosuje obliczenia procentowe do rozwiązywania problemów w kontekście praktycznym (...).

XIII. Elementy statystyki opisowej.

Uczeń:

- 1) gromadzi i porządkuje dane;
- 2) odczytuje i interpretuje dane przedstawione w tekstach, tabelach, na diagramach i na wykresach (...), opisuje przedstawione w tekstach, tabelach, na diagramach i na wykresach zjawiska przez określenie przebiegu zmiany wartości danych (...).

VI. Równania z jedną niewiadomą.

Uczeń:

- 4) rozwiązuje zadania tekstowe za pomocą równań pierwszego stopnia z jedną niewiadomą, w tym także z obliczeniami procentowymi.

VII. Proporcjonalność prosta.

Uczeń:

- 2) wyznacza wartość przyjmowaną przez wielkość wprost proporcjonalną w przypadku konkretnej zależności proporcjonalnej, na przykład wartość zakupionego towaru w zależności od liczby sztuk towaru, ilość zużytego paliwa w zależności od liczby przejechanych kilometrów, liczby przeczytanych stron książki w zależności od czasu jej czytania.

IV. Ułamki zwykłe i dziesiętne.

Uczeń:

- 11) zaokrągla ułamki dziesiętne;
- 12) porównuje ułamki (zwykłe i dziesiętne).

V. Działania na ułamkach zwykłych i dziesiętnych.

Uczeń:

- 2) dodaje, odejmuje, mnoży i dzieli ułamki dziesiętne w pamięci (w przykładach najprostszych), pisemnie i za pomocą kalkulatora (w przykładach trudnych);
- 4) porównuje ułamki z wykorzystaniem ich różnicy.

XI. Obliczenia w geometrii.

Uczeń:

- 1) oblicza obwód wielokąta o danych długościach boków;
- 2) oblicza pola: trójkąta, kwadratu, prostokąta, rombu, równoległoboku, trapezu, przedstawionych na rysunku oraz w sytuacjach praktycznych, w tym także dla danych wymagających zamiany jednostek i w sytuacjach z nietypowymi wymiarami, na przykład pole trójkąta o boku 1 km i wysokości 1 mm.

Tytuł scenariusza: **Matematyczne rozważania o poczuciu bezpieczeństwa na świecie**

Dzięki realizacji scenariusza młodzież ćwiczy umiejętności wykonywania **obliczeń procentowych, odczytywania i interpretowania danych liczbowych** i wnioskowania na ich podstawie. Uczniowie i uczennice, w oparciu o dane źródłowe, zastanowią się nad tym, czym jest **poczucie bezpieczeństwa**, od jakich czynników zależy i dlaczego nie jest zapewnione wszystkim ludziom na całym świecie w jednakowym stopniu.

Tytuł scenariusza: **Znikające wyspy. Obliczanie proporcji i rozwiązywanie zadań tekstowych**

Uczniowie i uczennice poznają historię Tuvalu – wyspiarskiego państwa, które powoli znika pod wodą w wyniku podwyższenia się poziomu oceanów. Historia ta jest punktem wyjścia, z jednej strony do rozwijania kompetencji matematycznych – **obliczania proporcji**, z drugiej do budowania refleksji na temat **zmiany klimatu**, której konsekwencje zagrażają istnieniu wyspy. Młodzież proponuje własne rozwiązania pomagające chronić klimat.

Tytuł scenariusza: **Ile kosztuje woda? Działania na ułamkach dziesiętnych**

Podczas zajęć uczniowie i uczennice będą doskonalili umiejętność dokonywania działań na **ułamkach dziesiętnych** – obliczą koszt wody, jaką zużywa statystyczny Polak, porównają koszty zużycia wody w różnych regionach w Polsce i w wybranych krajach na świecie. Młodzież zaproponuje sposoby na ograniczenie zużycia wody w gospodarstwie domowym oraz rozwiązania poprawiające **gospodarowanie zasobami wodnymi świata**.

Tytuł scenariusza: **Theewaterskloof – znikający zbiornik w Republice Południowej Afryki**

Celem ćwiczenia jest opracowanie przez uczniów i uczennice autorskiej metody pozwalającej na obliczenie dawnej i obecnej **powierzchni akwenu** i ustalenie skali zmian. Ćwiczenie stanowi inspirację do dyskusji o lokalnych i globalnych skutkach **zmiany klimatu oraz nadmiernej eksploatacji zasobów wodnych**.

ETYKA

Treść podstawy programowej

III. Człowiek wobec siebie.

Uczeń:

2) wie, że ze względu na swoją wartość – osobową godność – jest równie wartościowym człowiekiem jak inni ludzie.

VII. Wybrane problemy moralne (do wyboru).

Uczeń:

1) identyfikuje i klasyfikuje wybrane problemy moralne ze względu na wyróżniony typ relacji: człowiek wobec innych ludzi, człowiek wobec siebie samego, człowiek wobec ludzkich wytworów, człowiek wobec przyrody, człowiek wobec Boga.

II. Człowiek wobec innych ludzi.

Uczeń:

20) objaśnia, czym jest szacunek, przyjaźń, życzliwość, altruizm, troska, bezinteresowność, wolontariat, koleżeństwo (...).

IV. Człowiek a świat ludzkich wytworów.

Uczeń:

3) potrafi podzielić się z innymi tym, co jest jego własnością;
4) dostrzega i wyjaśnia związek między uczeniem się a wykonywaną pracą; wyjaśnia znaczenie pracy zarobkowej.

III. Człowiek wobec siebie.

Uczeń:

2) wie, że ze względu na swoją wartość – osobową godność – jest równie wartościowym człowiekiem jak inni ludzie;
3) zna i rozwija swoje zalety, rozpoznaje i eliminuje swoje wady.

VII. Wybrane problemy moralne (do wyboru).

Uczeń:

5) angażuje się w dyskusję na temat wybranych problemów moralnych.

VIII. Elementy historii etyki (do wyboru).

Uczeń:

1) wyjaśnia, dlaczego Sokrates jest uznawany za ojca etyki.

V. Człowiek wobec przyrody.

Uczeń:

3) jest świadomy, że przyroda jest dobrem, które należy chronić i uzasadnia potrzebę ochrony przyrody;
6) wyjaśnia ideę odpowiedzialności za przyszłe pokolenia oraz rekonstruuje argumentację z odpowiedzialności za przyszłe pokolenia.

VII. Wybrane problemy moralne (do wyboru).

Uczeń:

5) angażuje się w dyskusję na temat wybranych problemów moralnych.

Krótki opis scenariusza

Tytuł scenariusza: **Czy przy wspólnym stole jest miejsce dla Każdego?**

Aktywności zaproponowane w scenariuszu obligują uczniów i uczennice do **autorefleksji**, odwołania się do **własnych doświadczeń życiowych**. Każdy uczestnik i uczestniczka ma odpowiedzieć na postawione w temacie pytanie: Czy przy wspólnym stole jest miejsce dla Każdego? Bajka filozoficzna „Przyjęcie u Każdego” staje się przyczynkiem do rozważań dotyczących **konsumpcji, różnorodności oraz równości**.

Tytuł scenariusza: **Dlaczego w wielu krajach w Dniu Kobiet kobiety zamiast kwiatów niosą transparenty?**

Lekcja ta ma być pretekstem do uświadomienia młodzieży, że **nierówne traktowanie płci** oraz łamanie praw kobiet dotyczy tak samo krajów globalnego Południa, jak też wielu krajów globalnej Północy. Uczniowie i uczennice zapoznają się z przykładami walki o prawa kobiet na całym świecie oraz dowodami kobiecej solidarności w tej walce. Będą mieli szansę zastanowić się nad tym, **na ile dla nich samych ważna jest równość płci i w jaki sposób mogą przyczynić się do jej osiągnięcia**.

Tytuł scenariusza: **Dokąd...? Podróż w Nieznane**

Scenariusz skupia się wokół pojęć: **migracja, wielokulturowość, uchodźstwo**. Uczniowie i uczennice weryfikują rozumienie tych pojęć, a następnie poprzez ćwiczenie z heksami, poszukują zależności i powiązań, a także odniesień do swoich **osobistych doświadczeń**. Pogłębieniu refleksji uczestników i uczestniczek służy **bajka filozoficzna oraz założenia etyki Sokratesa**. Grupa wypracowuje model postaw wobec uchodźców i uchodźczyń, które przekładają się na życie szkolne.

Tytuł scenariusza: **Ekologia głęboka jako globalna idea walki z dewastacją planety**

W trakcie lekcji przedstawiona zostanie sieć współzależności globalnych dotyczących **degradacji środowiska naturalnego**. Uczniowie i uczennice poszerzą swoją wiedzę o założenia filozofii i etyki wybranych kultur globalnego Południa, stanowiących inspirację dla ruchów społecznych **ekologii głębokiej**. Młodzież w trakcie lekcji podejmie refleksję oraz dyskusję nad **rolą wartości i idei filozoficznych** w wychowaniu ekologicznym oraz **indywidualnym zaangażowaniu w ochronę przyrody**.

RELIGIA

Treść podstawy programowej

Krótki opis scenariusza

Zadania katechezy:
Rozwijanie poznania wiary

Treści – wymagania szczegółowe: wiadomości:

3) Słowo Boże jako odpowiedź na ludzkie pytania i pomoc w kształtowaniu ludzkiego życia.

Tytuł scenariusza: **Jezus narodził się w ubogiej rodzinie**

Podczas zajęć uczniowie i uczennice porównują **ubóstwo Świętej Rodziny** ze współczesnym ubóstwem ludzi w Polsce i Kiberze (nieformalna dzielnica Nairobi, stolicy Kenii). Zastanawiają się nad **przyczynami ubóstwa oraz sposobami pomagania osobom ubogim**.

Zadania katechezy:
Wychowanie do życia wspólnotowego

Treści – wymagania szczegółowe: wiadomości:

2) Wartości stanowiące fundament relacji międzyludzkich.

Tytuł scenariusza: **Czy Jezus był uchodźcą?**

Punktem wyjścia scenariusza są rozważania nad tym, czy **Jezusa można uznać za uchodźcę**. Podczas zajęć młodzież dowiaduje się, dlaczego dana osoba staje się uchodźcą albo uchodźczynią. Ważny element lekcji stanowi dyskusja na temat tego, jak uczniowie i uczennice mogą pomóc w **integracji uchodźców i uchodźczyń w środowisku szkolnym**.

Zadania katechezy:
Wychowanie do życia wspólnotowego

Treści – wymagania szczegółowe: wiadomości:

2) Wartości stanowiące fundament relacji międzyludzkich.
3) Podstawowe wspólnoty życia – postawy, prawa i obowiązki członka tych wspólnot w wymiarze indywidualnym i społecznym.

Tytuł scenariusza: **Józef – sprzedany do niewoli**

Podczas zajęć uczniowie i uczennice poznają biblijną historię **sprzedania Józefa do niewoli**. Fragment Księgi Rodzaju będzie punktem wyjścia do rozmów na temat **współczesnych form niewolnictwa i sposobów na jego ograniczanie**.

Zadania katechezy:
Wprowadzenie do misji

Treści – wymagania szczegółowe: wiadomości:

1) Pojęcie apostołstwa.
2) Zadania chrześcijanina w życiu społecznym.
3) Możliwość własnego zaangażowania się w misję Chrystusa.

Tytuł scenariusza: **„Chleba naszego powszedniego...” – przyczyny głodu na świecie**

Podczas lekcji uczniowie i uczennice dowiadują się o **przyczynach i sposobach walki z głodem**. Punktem wyjścia do tych rozważań jest **analiza modlitwy „Ojcze nasz”**. W czasie lekcji przywołany jest fragment Księgi Rodzaju, opowiadający o tym, jak Bóg zesłał Izraelitom chleb na pustyni, a także przykład postawy Jezusa zawarty w Ewangelii św. Mateusza.

Zadania katechezy:
Wychowanie do życia wspólnotowego

Treści – wymagania szczegółowe: wiadomości:

2) Wartości stanowiące fundament relacji międzyludzkich.
3) Podstawowe wspólnoty życia – postawy, prawa i obowiązki członka tych wspólnot w wymiarze indywidualnym i społecznym.

Tytuł scenariusza: **Woda źródłem życia**

Zajęcia pozwalają uczniom i uczennicom dowiedzieć się, **w jaki sposób woda kształtuje życie religijne i biologiczne człowieka**. Młodzież zastanawia się nad przyczynami braku wody na świecie i przedstawia możliwości wpływania na poprawę jakości życia osób w krajach, w których brakuje wody. Wykonane przez poszczególne grupy zadania są publikowane na bieżąco w Internecie. Projekt może zakończyć się kampanią zorganizowaną w Światowy Dzień Wody – 22 marca – lub w czasie Tygodnia Edukacji Globalnej, który odbywa się co roku w listopadzie.

Zadania katechezy:
Wychowanie liturgiczne

Treści – wymagania szczegółowe: wiadomości:

1) Symbolika liturgiczna, zwłaszcza Eucharystii.
2) Sakramenty, ich podział i istota, biblijne podstawy.
4) Eucharystia sakramentem miłości.

„W świat z klasą” to polska edycja międzynarodowego projektu „Global Issues – Global Subjects” realizowanego przez konsorcjum 10 organizacji, którego liderem jest Centrum Edukacji Obywatelskiej. Celem projektu jest systematyczne włączanie wątków edukacji globalnej, Celów Zrównoważonego Rozwoju i trudnych zagadnień globalnych: migracji, zmiany klimatu oraz równości płci do nauczania przedmiotowego w klasach IV-VIII szkoły podstawowej oraz wsparcie nauczycieli i nauczycielek w tym zakresie. Niniejsza publikacja powstała na podstawie materiału opracowanego w poprzedniej edycji projektu „W świat z klasą” („World-Class Teaching”) pt. „Edukacja globalna na zajęciach przedmiotowych w gimnazjum”, Centrum Edukacji Obywatelskiej 2015 (wydanie III).

Partnerzy projektu: Anropolis (Węgry), ACS – Associazione di Cooperazione e Solidarieta (Włochy), ARPOK (Czechy), People in Need (Słowacja), Humanitas – Centre for Global Learning and Cooperation (Słowenia), Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej (Polska), Leeds Development Education Centre (Anglia), Le Partenariat (Francja), Scottish Development Education Centre (Szkocja), Südwind – Verein für Entwicklungspolitik & globale Gerechtigkeit (Austria).

Autorzy i autorki:

Dávid Bán, Stefania Cavallaccio, Charlotte Dwyer, Katarzyna Dzięciołowska, Franz Halbartschlager, Chris Jackson, Elżbieta Krawczyk, Hannah Langdana, Justine Lepers, Zuzana Plachká, Lenka Putalová, Alma Rogina

Redakcja:

Katarzyna Dzięciołowska, Marta Jackowska-Uwadizu, Marta Kałużyńska, Elżbieta Krawczyk

Projekt graficzny i skład:

 RZECZYOBRAZKOWE

Wydawca:

Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej
ul. Noakowskiego 10, 00-666 Warszawa
www.ceo.org.pl

Wydanie I, Warszawa 2018

Druk: Drukarnia Siedem

ISBN: 978-83-66150-13-3

Wydrukowano na papierze ekologicznym.

polska pomoc

Publikacja jest współfinansowana w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP oraz ze środków Unii Europejskiej.

Publikacja wyraża wyłącznie poglądy autorów/autorek i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP ani Unii Europejskiej.

Publikacja „Edukacja globalna na zajęciach przedmiotowych w szkole podstawowej” jest dostępna na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Fundacji Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Utwór powstał w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej realizowanej za pośrednictwem MSZ RP w roku 2018.

Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach i posiadaczkach praw oraz o programie polskiej współpracy rozwojowej.

Wersja elektroniczna publikacji jest dostępna na stronie:

<https://globalna.ceo.org.pl/publikacje/w-swiat-z-klasa/szkola-podstawowa>.

Publikacje i materiały Centrum Edukacji Obywatelskiej
z zakresu edukacji globalnej są dostępne na stronie: globalna.ceo.org.pl.

Centrum Edukacji Obywatelskiej jest największą polską organizacją pozarządową działającą w sektorze edukacji. Od 25 lat zmieniamy polską szkołę i konsekwentnie pracujemy na rzecz tego, by młodzi ludzie uczyli się mądrzej i ciekawiej, a praca nauczycieli i nauczycielek oraz dyrektorów i dyrektorek była bardziej efektywna i satysfakcjonująca. Wprowadzamy do szkół nowoczesne metody nauczania oraz ocenianie kształtujące. Prowadzimy programy, które pomagają młodym ludziom zrozumieć świat, rozwijają krytyczne myślenie, wiarę we własne możliwości, uczą przedsiębiorczości i odpowiedzialności, zachęcają do angażowania się w życie publiczne i działania na rzecz innych. Rocznie realizujemy ponad 20 programów edukacyjnych, współpracując z 4 tys. szkół w Polsce, szkoląc 20 tys. nauczycieli i dyrektorów oraz angażując do działania ponad 100 tys. młodych ludzi.